

Zonde en gerechtigheid.

Vanmorgen wil ik met u nadenken over een tweetal bijbelse begrippen. Ik zeg met name bijbelse begrippen, omdat ze een specifieke oorsprong hebben. De bijbel.

En er is sprake van een specifieke betekenis van deze woorden of begrippen. Niet zomaar een alledaagse betekenis, maar een betekenis waar we de achtergrond van zullen moeten onderzoeken willen we begrip krijgen voor de meerwaarde die de bijbelse betekenis heeft.

Het aanpassen van betekenis van bijbelse begrippen aan ons denk- en normenpatroon is een veel voorkomend verschijnsel en ook heel vanzelfsprekend. Langzamerhand schuift daarmee de betekenis op van wat er eigenlijk staat naar een soort van algemeen geaccepteerde en in ons dagelijks taalgebruik ingepaste betekenis.

Soms ook hebben we ons het woord in uitdrukkingen eigen gemaakt die er meer op lijken en denken we, dat juist die achteloze uitdrukkingen de werkelijke betekenis van het woord geweld aan doen.

Eerst maar eens het woord zonde.

Wanneer gebruiken we dit woord in het dagelijks leven en wat is de achterliggende betekenis.

We komen het begrip zonde op wel 500 plaatsen in de bijbel tegen. Het wordt gebruikt in enkelvoud; als verschijnsel: zonde benoemd als grootheid of als zelfstandig naamwoord, en in meervoud van de tweede betekenis als te tellen eenheden.

Wij gebruiken het woord anders dan de bijbelschrijvers in ons dagelijks leven. Eigenlijk alleen maar in de eerste verschijningsvorm van het woord. Als grootheid. We benoemen niet de individuele (te tellen) zonde, maar het begrip; het verschijnsel.

De uitroep: “oh..... zonde!!” is nog steeds een veel gehoord uitroep.

Als je pas gesmeerde boterham met het laatste restje van die zelfgemaakte jam weer eens beantwoord aan de wet van Murphy en met de gesmeerde kant naar beneden op de grond valt.....

Als je struikelt in je nieuwe broek en er een gat in elke knie zit.....

Als je iets overkomt dat voorbijgaat aan de eigenlijke bedoeling en dus de uitroep zo mooi vertaald wordt in het Engels: “What a waste” Wat een verspilling!!

Is de uitroep zoals we die hier gebruikt zien worden zo’n misbruik van de werkelijke betekenis van het woord of begrip zonde of juist niet.

Om daar iets over te kunnen zeggen moeten we op zoek naar de wezenlijke betekenis van het begrip zonde.

Is zonde hetzelfde als kwaad?

Of betekent het overtreding?

Of zit er een andere, een diepere betekenis in het woord.

De eerste vindplaats van het woord zonde helpt al op weg:

1.Gen 4,7

Handel je goed, dan kun je toch iedereen recht in de ogen kijken?

Handel je slecht, dan ligt de zonde op de loer, begerig om jou in haar greep te krijgen; maar jij moet sterker zijn dan zij.'

Dit wordt door de Heer gezegd tegen Kaïn als hij in woede ontsteekt omdat zijn offer niet aangenomen wordt.

Daar staat dus niet: Handel je slecht dan zondig je, maar handel je slecht dan ligt de zonde op de loer.

Blijkbaar is de betekenis een andere dan we op het eerste gezicht denken.

Er gaat een wereld achter schuil die zich niet meteen kennen laat.

Zonde is ook een begrip waar *in de bijbel* door menigeen mee geworsteld wordt.

Zo wordt een blindgeboren man door de mensen uit zijn omgeving ervan beschuldigd dat hij een en al zonde is (anders kon hij toch niet blind zijn).

Op de zonde volgt de straf.

En daarna ontspint zich het volgende tweegesprek: **Joh.9:39 Jezus zei: 'Ik ben in de wereld gekomen om het oordeel te vellen. Dan zullen zij die niet zien, zien en zij die zien, zullen blind worden.'** **40 Een paar Farizeeën die bij hem stonden en dat hoorden, zeiden: 'Wij zijn toch zeker niet blind!'** **41 'Was u maar blind,' zei Jezus, 'dan zou u zonder zonde zijn. Maar u beweert dat u kunt zien, en dus blijft uw zonde.'**

Dat is een boeiende uitspraak. De onwetende, de naïeve, is zonder zonde. Hij weet niet beter.

Maar de Farizeeën die door hun kennis van de wet de zonde in kaart wilden brengen beweren dat ze kunnen zien en juist daardoor zijn ze ziende blind. Ze zien de bedoeling en de essentie over het hoofd.

Wij zouden zeggen dat ze door de bomen het bos niet meer zien.

Ik verander dat maar zo: dat ze door een woud van regels de paden niet meer kunnen onderscheiden.

Ook Paulus probeert in de Romeinen brief duidelijk te maken hoe het nou eigenlijk zit met de wet en de zonde.

Paulus zegt daarvan dat uiteindelijk ieder mens het zwijgen wordt opgelegd door de wet en dat de hele wereld schuldig staat voor God.

Geen sterveling is onschuldig omdat hij de wet naleeft, want juist de wet leert ons de zonde kennen.

Doelt ook weer op hetzelfde.

Jezus zelf vraagt aan mensen die hem beschuldigen vanuit oneerlijke en leugenachtige motieven zijn woorden te spreken: "Kan een van u mij van zonde beschuldigen?"

En toch liet hij aren plukken op de sabbat. Was dat geen overtreding van Gods wetten dan?

Jezus pareert de kritiek op deze zonde door juist dan op de essentie van de wet te wijzen. Is de mens er voor de wet of de wet er voor de mensen.

Het gaat dus blijkbaar bij zonde niet allereerst om de overtreding van de een of andere regel.

Als zonde nou betekent je doel missen. Niet tot je doel komen.

Dan zou het wel eens zo kunnen zijn, dat die uitroep van Ohh Zonde>.....

dichter bij de wezenlijke bedoeling ligt dan de wettische uitleg van overtreding van de regels. En dan is de wet er om je daarin te steunen.

En daarmee kom ik dan ook aan bij het tweede begrip van vanmorgen: gerechtigheid.

Als we de zonde zo verzachten zal ik maar zeggen, wat moeten we dan aan met de rechtvaardige God die gerechtigheid betracht...

Denk maar eens aan het beeld dat we kennen van recht in onze westerse wereld.

Vrouwe Justitia die geblinddoekt staat met in de ene hand het zwaard van het oordeel en de straf en in de andere hand de weegschaal.

Dat beeld past bij het denken van ons als we ons onze gang laten gaan.

Ons beeld van balans. Een soort van evenwicht. Straf en zonde moeten met elkaar in evenwicht komen.

Daardoor ontstond ook het beeld dat de blindgeborene dus wel zondig moest zijn omdat hij gestraft was met zijn blindheid.

En wat is dat denken nog steeds dicht bij ons.

In onze omgang met anderen:

wat zullen ze wel niet denken,

nou, zij bellen ook nooit,

als hij dat nog een keer doet dan.....

nou hij begon zelf!!

Zij nemen toch ook nooit bloemen mee!

Waar slaat dat op!!

Wat kijk je me aan... is er iets of zo? Heb ik iets gedaan??

We zijn nog steeds niet zover verwijderd van de mensen die oog om oog prediken als we wel zouden willen.

En dat komt voor een deel door de krachtige logica van het evenwichtdenken.

We denken in termen van Yin en Yang. Maar in de bijbel is er sprake van een ander soort harmonie model.

Niet een model waarin we zoals door Vrouwe Justitia zonder aanzien des persoons gewogen worden.

Geen wereld van objectiviteit waarin de zonde en de mens als zondaar tot object worden.

En dat zijn we in de ogen van God niet.

Zo spreekt de bijbel niet over de manier waarop God met de mensen wil omgaan en waarop Hij wil dat we elkaar tegemoet treden.

Dat mogen we doen in subjectiviteit. Iemand is niet een ding maar subject: onderwerp van onze belangstelling.

Ik heb onlangs een essay van de Italiaanse professor in de filosofie Gianni Vattimo gelezen.

Dit essay had de prachtige titel: Ik geloof dat ik geloof.

De titel vind ik prachtig omdat mijn nieuwsgierigheid erdoor gewekt werd.

Hij stelt daarin dat de essentie van Gods plan met ons zichtbaar geworden in Jezus Christus de Caritas is.

Caritas als leidend thema in het christelijk denken.

Niet meer de wetten, de dogma's de regels, maar de caritas:barmhartigheid en vergevingsgezindheid als uitgangspunt.

Vergeving hebben we allemaal nodig schrijft hij, maar niet omdat we allerlei wetten met voeten getreden zouden hebben, maar omdat we de zonde kennen waarin we niet voldoende aan God toe zijn gekomen of niet voldoende aan onze naaste. Ik wil daaraan toevoegen dat ook vaak mensen niet voldoende aan zich zelf toekomen. We mogen in de ruimte van die vergeving mens zijn. tsadiék zoals het mooie hebreeuwse woord voor rechtvaardig is. Dat betekent niet dat we ieder het zijne geven (zoals sommigen die vinden dat ze geen vergeving nodig hebben : want ik geef ieder het zijne wel eens uitroepen).

Nee. Dan zijn we volmaakte mensen in de betekenis die de bijbel daaraan toekent. Standvastig en doelgericht.

Het gaat in de bijbel nooit om het moment of de zaak, maar in wezen altijd om de weg. Om het proces. Daarom wordt er in de oudtestamentische wereld ook zoveel over rechte paden gesproken. Die leiden ergens naartoe. Dat is de weg waarlangs we mogen gaan. En de weg gaat verder dan wij kunnen gaan.

Daartegenover stelt de bijbel de goddeloze. Wij zouden zeggen de hufter, de verpester.

Wij mogen dus doelgerichte mensen zijn. OP een weg die ons verder brengt in de kwaliteit van het mens zijn.

Gerechtigheid gaat dus niet over het soort recht dat we in de balans van het plaatje van Vrouwe Justitia tegenkomen. Vanuit dat beeld ontstaat bij veel gelovigen ook een bijna onuitroeibare behoefte om het kwaad in de wereld en in hun eigen leven uit te vergroten, omdat daardoor de liefde en vergeving ook groter wordt.

Zo is het niet.

Juist in de niet van het kwaad afhankelijke grootheid van God mogen we de echte gerechtigheid ontdekken.

Jezus heeft veel van zijn prediking juist daarop afgestemd.

En ook zijn hele leven was daar beeld van.

De verhalen over het koninkrijk, de genezing van outcasts, zijn gang naar het kruis

En God die het er niet bij laat zitten en Jezus weer opwekt.

Dat is het beeld van gerechtigheid dat God ons laat zien in zijn zoon.

Het is genoeg.

Nee het recht van de wereld en de rechtvaardigheid van God zijn 2 totaal verschillende zaken.

Wat hebben we in ons tekstgedeelte in Micha ook alweer gelezen:

Ken je de gerechtigheid van de HEER niet meer?’

**6 ‘Wat kan ik de HEER aanbieden,
waarmee hulde brengen aan de verheven God?**

**Moet ik hem tegemoet treden met brandoffers,
zou hij eenjarige stieren aanvaarden?**

**7 Kan ik hem gunstig stemmen met duizenden rammen,
met olie, stromend in tienduizend beken?**

**Moet ik mijn oudste kind geven voor wat ik heb misdaan,
de vrucht van mijn schoot voor mijn zondig leven?’**

**8 Er is jou, mens, gezegd wat goed is,
je weet wat de HEER van je wil:
niets anders dan recht te doen, trouw te betrachten
en nederig de weg te gaan van je God.**

Wat zou het een gemiste kans zijn als we in onze primaire afwegingen en zondebeelden zouden blijven hangen.

Echt zonde!!

Amen